

Клімов Ілля Володимирович

студент гр. ФМСм-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Бойко Людмила Борисівна

студентка гр. ФМСм-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Кізіма А. Я.

СУТНІСТЬ ФІСКАЛЬНИХ РИЗИКІВ

Серед основних завдань Державної митної служби України, а саме захист національного товаровиробника, сприяння зовнішньоекономічній діяльності, боротьба з контрабандою, є виконання певних фіскальних завдань держави, зокрема формування бюджетів за рахунок митних податків: податку на додану вартість, мита, акцизного податку. Це є особливістю митної діяльності в Україні, тому що в світовій практиці фіскальні завдання не є пріоритетом у діяльності митних органів. На цей процес мають вплив багато факторів, як суб'єктивних, так і об'єктивних – зокрема існують фіскальні ризики.

Визначення фіскальних ризиків зустрічається як в нормативно-правових актах, так і у дослідженнях на дану тематику багатьма вченими, зокрема «фіскальні ризики – ризики, виявлення яких спрямовано на недопущення мінімізації сплати податків і зборів, митних та інших платежів під час здійснення зовнішньоекономічних операцій або переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України» [3].

У наступному визначенні під фіскальними ризиками розуміються події або обставини, які можуть негативно вплинути на стан фіскальної системи (включаючи бюджетну, податкову та митну системи), стан та стійкість державних фінансів у цілому» [1, с. 10]. І далі вже, автор їх класифікує на «дві великі групи: 1) внутрішні ризики фіскальної системи; 2) ризики, котрі мають зовнішнє (відносно фіскальної системи) походження, у тому числі поза межами країни» [1, с. 10].

До внутрішніх ризиків виконання фіскальних завдань держави відноситься якість бюджетного, податкового та митного законодавства, зокрема виконання основних положень Бюджетного, Податкового та Митного кодексів України, однозначне їх трактування; наявність корупційних дій; лобіювання інтересів різних фінансово-промислових груп, інших заінтересованих осіб у бюджетному процесі тощо.

До зовнішніх факторів, відносяться ризики у макроекономічному середовищі. Найбільш традиційними макроекономічними показниками є валовий внутрішній продукт (номінальний та реальний), експорт та імпорт, сальдо зовнішньоекономічної діяльності, інфляція, обмінний курс гривні тощо.

На практиці Міністерство фінансів будує спеціальні матриці оцінки фіскальних ризиків за джерелами їх виникнення і матрицю справдження ризиків, пов'язаних із змінами у макроекономічному середовищі [2]. У 2022 році основним зовнішнім ризиком, який міг вплинути на виконання фіскальних завдань митними органами, була збройна агресія росії, епідемія корона вірусу, а

зараз це війна. Всі інші ризики, на наш погляд, є похідними від цього ризику, а саме: зменшення інвестиційної активності іноземними компаніями; неплатоспроможність суб'єктів господарювання; вихід нерезидентів з цінних паперів України; низький врожай зернових (а зараз і неможливість вивезення зібраного врожаю).

Зрозуміло, що в умовах війни ніхто з інвесторів не буде вкладати кошти в економіку України, об'єктивно зменшується і обсяг зовнішньоекономічної діяльності, надається більша кількість податкових та митних пільг (товарів гуманітарного призначення, для потреб волонтерів та Міноборони тощо), що веде безумовно до зменшення митних надходжень і відповідно до менш ефективного виконання митними органами своїх фіскальних повноважень.

Тому важливим є врахування всіх існуючих фіскальних ризиків на тому чи іншому етапі розвитку економіки України з метою зменшення їх впливу на процес формування дохідних частин бюджетів митними податками.

Список використаних джерел:

1. Гасанов С. С. Фіскальні ризики та фіскальне таргетування в системі управління державними фінансами за умов інституціональної невизначеності. *Наукові праці НДФІ*. 2017. № 2 (79). С. 5-24.

2. Інформація про фіскальні ризики та їх вплив на показники державного бюджету в 2022 році. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/%_2022.pdf

3. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю: Наказ Міністерства фінансів України від 31.07.2015 р. № 684. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15#Text>.